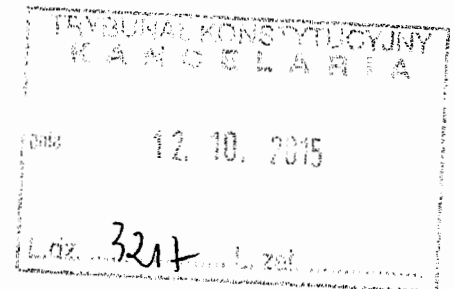

Warszawa, dnia 7 października 2015 roku.

Trybunał Konstytucyjny
Al. Szucha 12a
00-918 Warszawa

Skarżący: J B
reprezentowany przez adw. Jarosława Pawła Lewandowskiego

Skarga Konstytucyjna

W imieniu mojego Mandanta (pełnomocnictwo w załączeniu) wnoszę o stwierdzenie, że przepis art. 101 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje zawieszenia biegu przedawnienia występku ściganego z oskarżenia prywatnego ze względu na niemożność ścigania sprawcy przez pokrzywdzonego:

1. jest niezgodny z art. 47 w zw. z art. 45 ust. 1 lub w zw. z art. 2 Konstytucji oraz w związku z art. 6 ust. 1 i/lub art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284) lub art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. 2012 poz. 1169);
2. jest niezgodny z art. 77 ust. 2 w zw. z art. 47 lub w zw. z art. 2 lub w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz w zw. z art. 6 ust. 1 i/lub art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284) lub w zw. z art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. 2012 poz. 1169).

Uzasadnienie

Skarżący w dniu marca 2015 roku złożył w Sądzie Rejonowym dla W prywatny akt oskarżenia przeciwko J M. zarzucając oskarżonej popełnienie występku z art. , co miało miejsce w dniach lipca i października 2013 roku. Sąd pierwszej instancji umorzył postępowanie postanowieniem z dnia maja 2015 roku sygn.. akt przytaczając jako podstawę prawną wydanego postanowienia art. 101 § 2 k.k. obok przepisów prawa procesowego (postanowienie w załączeniu). Skarżący złożył zażalenie od tego postanowienia, które Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia lipca 2015 roku sygn. akt prawomocnie oddalił również wskazując art. 101 § 2 k.k. jako podstawę prawną rozstrzygnięcia (postanowienie w załączeniu). Postanowienie to zostało doręczone skarżącemu w dniu 7 sierpnia 2015 roku.

Zdarzenia te uniemożliwiły

mu wcześniejsze złożenie prywatnego aktu oskarżenia.

Treść art. 47 Konstytucji „Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.” oraz dyspozycja art. 77 ust. 2 Konstytucji, „Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.” łącznie gwarantują ochronę prawną podstawowych praw jednostki w tym czci i dobrego imienia. Na poziomie ustaw prawa te chronione są odpowiednio przez dyspozycje k.c. oraz k.k. Jednakże warunkiem skuteczności ochrony prawnej jest istnienie realnej możliwości skorzystania z drogi sądowej.

Funkcjonująca od dawna w wielu systemach prawnych, choć nie wszystkich, zasada przedawnienia karalności czynów rodzi wiele kontrowersji na poziomie doktryny związanych z uzasadnieniem jej stosowania. Zasadniczo przytaczanych jest kilka teorii np. 1) teorie oparte na przesłankach prawa karnego materialnego – np. przedawnienie uzasadniane jest zanikaniem związku pomiędzy czynem i karą w odbiorze sprawy, co prowadzi do utraty funkcji wychowawczo-prewencyjnej kary, która pozostaje w ten sposób przekształcona w karę o funkcji czysto represyjnej, 2) teorie oparte na przesłankach prawa karnego procesowego – np. upływ czasu utrudnia postępowanie dowodowe poprzez zatarcie lub utratę dowodów, istnienie przedawnienia mobilizuje oskarżyciela do sprawnego działania, 3) teorie pozaprawne – łagodzący upływ czasu uzasadnia zaniechanie karania, 4) teorie mieszane materialno-procesowe – uzasadnienie wywodzone jest zarówno z przesłanek procesowych jak i prawno-materialnych (K. Marszał, Przedawnienie w prawie karnym, Warszawa 1972, s. 50-60 cytowane na podstawie uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 października 2008 roku sygn. akt P 32/06).

Przedawnienie karalności stanowi bezwzględną, negatywną przesłankę procesową, którą sąd bada z urzędu na każdym etapie postępowania. Regulacja art. 101 § 2 „Karalność przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego ustaje z upływem roku od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy przestępstwa, nie później jednak niż z upływem 3 lat od czasu jego popełnienia.” jest najbardziej rygorystyczna, praktycznie zrównując przedawnienie występku ściganego z oskarżenia prywatnego z przedawnieniem wykroczenia.

Sytuacja ta kontrastuje z przysługującymi zarówno oskarżycielowi prywatnemu jak i oskarżonemu uprawnieniami procesowymi, które dopuszczają złożenie w sprawie dotyczącej występku z

k.k. skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego. Dopuszczalność skargi kasacyjnej ograniczona jest ze względu na jej istotę tylko do pewnych grup najważniejszych postępowań karnych i może mieć wpływ na znaczne wydłużenie okresu postępowania nawet poza okres przewidziany łącznie przez art. 101 i art. 102 k.k..

Regulacja taka kontrastuje również z regulacją art. 118 k.c. odnoszącą się do przedawnienia roszczeń o ochronę dóbr osobistych podnoszonych w oparciu o przepis art. k.c. w postępowaniu cywilnym, która wynosi 10 lat. W postępowaniach o ochronę dóbr osobistych również przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, choć nie występuje w nim ryzyko przedawnienia roszczeń w trakcie postępowania ze względu na instytucję przerwania biegu terminu przedawnienia.

Kancelaria Adwokacka

00-724 Warszawa, ul. Chelmska 19/21, tel/fax: 22 851.11.08, kom: 602.362.960
email: adwokat.lewandowski@gmail.com; wpis 3867

Wydaje się, że okres przedawnienia ochrony dóbr osobistych ograniczony praktycznie do jednego roku od poznania osoby sprawcy jest nieadekwatny do znaczenia naruszenia praw chronionych na poziomie Konstytucji przez regulację zawartą w art. 47 i aktach prawa międzynarodowego. Przytoczone wcześniej skrótowe uzasadnienie istnienia przedawnienia bierze pod uwagę funkcje kary w relacji jedynie do oskarżonego pomijając znaczenie ochrony dóbr osobistych i znaczenie „restytucyjne” kary wymierzonej sprawcy dla pokrzywdzonego. W ocenie skarżącego już to uzasadnia dokonanie szerokiej oceny tych regulacji przez Trybunał w oparciu o wzorzec kontroli zdefiniowany w art. 47 w zw. art. 2 Konstytucji względnie z art. 77 ust. 2 w zw. z art. 47 i w zw. z art. 2 Konstytucji i wyważenie znaczenia osobistego i społecznego ochrony czci i dobrego imienia w demokratycznym państwie prawa, poczucia istnienia sprawiedliwości społecznej oraz istnienia odpowiedzialności karnej za czyn zabroniony ustawą obowiązującą w momencie jego popełnienia z pozbawianiem sprawcy występku negatywnych odczuć związanych z wymierzeniem kary za czyn ścigany w postępowaniu prywatno-skargowym, trudnościami dowodowymi w trakcie postępowania, mobilizacją do działania oskarżyciela prywatnego i kojącym dla pokrzywdzonego i sprawcy wpływem czasu.

W wyroku zapadłym w sprawie o sygn. P 10/06 Trybunał Konstytucyjny stwierdził już, że art. 212 § 1 i 2 k.k. są zgodne z art. 14 i art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji i wskazał, że „cel, leżący u podstaw regulacji zawartej w art. 212 § 1 k.k. był i jest konstytucyjnie legitymowany. Co więcej – w świetle aktów prawa międzynarodowego – ochrona dobrego imienia przed «samowolnymi» atakami na dobre imię i cześć jest obowiązkiem władz publicznych, w tym ustawodawcy. I przez pryzmat tej powinności patrzeć należy przede wszystkim na art. 212 § 1 i 2 k.k. Niewątpliwie pogląd ten można rozszerzyć także na art. 216 k.k..”

Stanowisko Prokuratora Generalnego wyrażone w w/w sprawie cytuję: „Godność człowieka jest bezpośrednio powiązana ze wszystkimi szczegółowymi wolnościami i prawami jednostki, tworząc ich rdzeń, czego konsekwencją jest niemożność takiego ograniczenia tych praw, które mogłyby prowadzić do jednoczesnego naruszenia godności człowieka. Odnosi się to również do wyrażonego w art. 47 Konstytucji prawa każdego do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. Skoro zaś źródłem i składnikiem tego prawa, ale także prawa do wolności słowa, jest godność człowieka, to możliwa kolizja tych praw wymaga takiej kompromisowej regulacji, jaką stanowią zaskarżone art. 212 i art. 213 k.k. Regulacja ta, nie naruszając istoty wolności słowa, jest jednocześnie realizacją obowiązku ochrony godności człowieka, nałożonego na władze publiczne.” oraz wcześniej przytoczone stanowisko Trybunału Konstytucyjnego stanowią w niniejszej skardze punkt wyjścia do analizy rzeczywistej ochrony prawnej przyznanej przez art. 212 i art. 216 k.k. w świetle regulacji o przedawnieniu ścigania zawartej w art. 101 § 2 k.k..

Trybunał badał już kilkakrotnie wpływ terminów przedawnienia na rzeczywistą implementację w polskim systemie prawnym ochrony podstawowych praw i choć Konstytucja nie zawiera regulacji dotyczących przedawnienia roszczeń i przedawnienia karalności czynów (z wyjątkiem art. 43 i art. 44 Konstytucji) to zasady dokonywania takiej oceny w oparciu o istniejące wzorce kontroli konstytucyjnej zostały już w judykaturze Trybunału ugruntowane. Jako najważniejsze dla niniejszej sprawy orzeczenia należy przytoczyć:

1. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2015 roku w sprawie o sygn. akt SK 21/14 uznający art. 408 k.p.c. w zakresie, w jakim po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie pozwala żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności za niezgodny z art. 77 ust. 2

w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji;

2. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 września 2006 roku w sprawie o sygn. akt SK 14/05 uznający art. 442 § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.) przez to, że pozbawia pokrzywdzonego dochodzenia odszkodowania za szkodę na osobie, która ujawniła się po upływie lat dziesięciu od wystąpienia zdarzenia wyrządzającego szkodę, jest niezgodny z art. 2 i art. 77 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
3. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 maja 2004 roku w sprawie o sygn. akt SK 44/03 uznający art. 15 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554 i Nr 160, poz. 1083 oraz z 1998 r. Nr 113, poz. 715) za zgodny z art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
4. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego w pełnym składzie z dnia 15 października 2008 roku w sprawie o sygn. akt P 32/06 uznający (1) art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. Nr 132, poz. 1109) za zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 42 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177, z 1998 r. Nr 147, poz. 962 oraz z 2003 r. Nr 42, poz. 364) i (2) art. 2 ustawy powołanej w punkcie (1) za zgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji.

Stanowisko Prokuratora Generalnego wyrażone w pierwszym z przywołanych orzeczeń Trybunału, w którym Prokurator stwierdza, że za „adekwatny wzorzec kontroli należy uznać art. 45 ust. 1 Konstytucji, prawo do sądu w nim wyrażone nie może się bowiem ograniczać wyłącznie do formalnego zapewnienia drogi sądowej, ale musi stwarzać realne szanse rozpatrzenia sprawy w jej aspektach merytorycznych. Zaskarżony art. 442 § 1 zdanie drugie k.c., rozumiany jako prowadzący do uznania przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody z upływem 10 lat od wystąpienia zdarzenia wyrządzającego szkodę, niezależnie od tego, kiedy rzeczywiście wystąpiła szkoda – w istocie niweczyłoby prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy. Takie rozumienie zaskarżonego przepisu prowadziłoby do swoistej „pułapki”, dającej jedynie pozory możliwości sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy o odszkodowanie wyrządzone czynem niedozwolonym.” oraz rozpatrywany w tej sprawie stan faktyczny wydają się najbliższe w swojej istocie stanowi faktycznemu w niniejszej sprawie.

W sprawie będącej podstawą do złożenia niniejszej skargi rozpatrywano znieważenie osoby

niezdolnej do

podjęcia ścigania zarówno pośrednio poprzez złożenie zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa wraz z wnioskiem o objęcie ścigania go przez oskarżyciela publicznego lub bezpośrednio poprzez złożenie prywatnego aktu oskarżenia do sądu. Wydaje się, że właściwe rozumienie zasady słuszności powinno traktować niemożność ścigania przestępcy wynikającą z niezdolności do działania ofiary przestępstwa za przyczynę zawieszającą bieg przedawnienia przestępstwa na okres niemożności ścigania sprawcy, analogicznie do regulacji zawartej w art. 44 Konstytucji. Chciałbym też podkreślić, że dla skarżącego jednakowym obciążeniem jest złożenie prywatnego aktu oskarżenia do sądu i zawiadomienia o przestępstwie do prokuratora.

Istniejące regulacje dotyczące przedawnienia zawarte w art. 101 § 2 k.k. uniemożliwiają uwzględnienie przy ustalaniu terminów przedawnienia czynu istnienia nieprzewidywalnej, obiektywnej i niezależnej od ofiary przestępstwa i jednocześnie oskarżyciela przeszkody niepozwalającej na podjęcie ścigania w czasie przewidzianym przez w/w regulację. W swojej istocie regulacje dotyczące przedawnienia czynów karalnych prowadzą do wyodrębnienia grupy obywateli, którzy ze względu na stan zdrowia nie będą objęci ochroną prawną czci i dobrego imienia zgodnie z dyspozycją art. 47 Konstytucji pomimo tego, że istniejące zobowiązania międzynarodowe wynikające zarówno z Konwencji o ochronie praw człowieka jak i Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Wydaje się też, że w związku z coraz bardziej precyzyjnym i coraz szerszym rozumieniem zasad ochrony mniejszości wyróżnionych na podstawie cech, które upośledzają ich normalne funkcjonowanie w społeczeństwie należy dążyć do doprowadzenia do zgodności z umowami międzynarodowymi i Konstytucją regulacji prawnych, które powstały lub opierały się na regulacjach prawnych przyjętych w okresie, gdy społeczeństwo nie wykazywało takiej wrażliwości na ochronę praw słabszych. W tym przypadku wzorcami kontroli powinny być art. 6 ust. 1 i/lub art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284) lub art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. 2012 poz. 1169).

Zgodnie z przytoczonymi powyżej orzeczeniami Trybunału, a w szczególności z orzeczeniami przywołanymi powyżej w punkcie 3 i 4 nie można uznać okresu przedawnienia ścigania przestępstwa za prawo zagwarantowane przez Konstytucję lub umowy międzynarodowe i tym samym ewentualne zmiany zasad przedawnienia nie naruszają zasady nie retroaktywności prawa.

Sygnalizacyjnie chciałbym też w imieniu skarżącego wskazać na istnienie poważnego i szerokiego problemu ochrony praw gwarantowanych przez Konstytucję w związku z treścią i stosowaniem przepisów prawa materialnego i procesowego dotyczącego upływu terminów materialnych i procesowych wobec osób niepełnosprawnych i ciężko chorych, pozbawionych możliwości działania. Przykładem jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 roku, w którym sąd uznał, że niemożność działania spowodowana ciężką chorobą uniemożliwiająca podjęcia działania przez wiele lat nie wypełnia kryteriów wskazanych w art. 121 pkt 4 skutkujących zawieszeniem biegu terminu przedawnienia. Jeszcze większym problemem wydaje się być wykładnia przepisów regulujących upływ terminów procesowych oraz przepisów regulujących przywracanie terminów do wykonania czynności przez stronę. Chciałbym poddać pod rozagę Trybunału możliwość podjęcia działań sygnalizacyjnych w ramach przysługujących na podstawie art. 5 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 roku o Trybunale Konstytucyjnym uprawnień.

Jarosław Paweł Lewandowski

Załączniki:

1. Trzy odpisy skargi konstytucyjnej.
2. Pełnomocnictwo.
3. Postanowienie Sądu Rejonowego z maja 2015 r. w sprawie
4. Postanowienie Sądu Okręgowego w W z lipca 2015 r. w sprawie